Зборник радова Факултета техничких наука, Нови Сад

УДК: 72.012
ДОИ: https://doi.org/10.24867/36FA08Bosnic

Алтернативни модели вишепородичног становања у савременом урбаном контексту

Alternative Models of Multi-Family Housing in a Contemporary Urban Context

Зорана Боснић, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Студијски програм – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај – *Тема рада је пројектовање вишепородичног стамбеног објекта у Новом Саду кроз истраживање алтернативних модела становања. Рад обухвата теоријску анализу типологије становања и савремених приступа организацији стамбеног простора, као и развој архитектонског решења са одговарајућом техничком документацијом. Посебан акценат стављен је на преиспитивање просторне организације вишепородичног становања и могућности формирања нових модела стамбених заједница у савременом урбаном контексту.*
Кључне речи: *становање, вишепородично/колективно становање, вертикална просторна организација, модуларност, урбани контекст, концепт*

Abstract – *The topic of the paper is the design of a multi-family residential building in Novi Sad through the research of alternative housing models. The paper includes a theoretical analysis of housing typology and modern approaches to the organization of residential space, as well as the development of an architectural solution with appropriate technical documentation. Special emphasis is placed on the reexamination of the spatial organization of multi-family housing and the possibility of forming new models of residential communities in a contemporary urban context..*

Keywords: *housing, multi-family/collective housing, vertical spatial organization, modularity, urban context, concept*

НАПОМЕНА: Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била проф. др Јелена Атанацковић-Јеличић.

1. УВОД

Савремени начин живота условљен је интензивним друштвеним, технолошким и просторним променама које непосредно утичу на организацију становања. Промене у структури домаћинства, повећана мобилност становништва и нови облици рада доводе до преиспитивања традиционалних модела вишепородичног становања и потребе за флексибилнијим просторним решењима [1].

У том контексту, становање се не посматра искључиво као простор индивидуалног живота, већ као систем односа између појединца, заједнице и урбаног окружења [2]. Рад истражује могућности развоја алтернативних модела вишепородичног становања кроз анализу савремених архитектонских приступа и пројектовање вишепородичног стамбеног објекта у Новом Саду.

2. СТАНОВАЊЕ КАО ОДРАЗ САВРЕМЕНОГ НАЧИНА ЖИВОТА

Становање представља један од основних просторних оквира свакодневног живота и непосредно одражава друштвене, културне и економске околности једног времена. Савремене промене у начину живота довеле су до преиспитивања традиционалних модела вишепородичног становања и отвориле питања односа између индивидуалног и колективног простора [3].

Поред задовољавања основних стамбених потреба, савремене стамбене структуре све чешће преузимају улогу простора комуникације, сусрета и заједничких активности. У том контексту, значај добијају флексибилност простора, различити нивои приватности и могућност формирања квалитетних односа између стамбене јединице, заједнице и урбаног окружења. Овакве промене условиле су развој нових архитектонских стратегија које настоје да преиспитају традиционалне моделе организације стамбеног простора [4].

3. АРХИТЕКТОНСКЕ СТРАТЕГИЈЕ САВРЕМЕНОГ СТАНОВАЊА

Савремени приступи становању све више превазилазе фиксне и једнозначне просторне моделе, настојећи да формирају структуре које могу да одговоре на промењиве потребе корисника и различите облике живота. Флексибилност се не посматра искључиво као могућност физичке трансформације простора, већ као способност архитектонског система да прихвати различите начине коришћења унутар јединственог организационог оквира [5].

Значајну улогу у том процесу имају вертикална организација, просторна динамика и односи између комуникација, стамбених јединица и заједничких

простора. Кроз различите нивое, визуре и просторне секвенце формирају се сложенији односи између индивидуалног и колективног, док структура објекта постаје основа за варијације, адаптабилност и формирање различитих просторних идентитета.
Такви модели становања посматрају архитектонску структуру као отворен систем [6], способан да током времена прихвати промене и различите облике коришћења простора, задржавајући притом јединство архитектонског концепта.

4. АНАЛИЗА РЕФЕРЕНТНИХ ПРИМЕРА

У оквиру рада анализирани су одабрани референтни примери који кроз различите архитектонске приступе преиспитују односе између индивидуалног и колективног простора, просторну организацију и могућности трансформације стамбених структура.
Unité d'Habitation (Ле Корбизје, 1952) представља значајан пример вертикално организованог становања заснованог на сложеној организацији пресека, систему дуплекс јединица и интеграцији заједничких садржаја унутар јединствене структуре. Пројекат указује на потенцијале комуникација и просторних односа као активних елемената архитектонске организације.



Слика 1. Unité d'Habitation, Марсеј [7]

Habitat 67 (Моше Сафди, 1967) развија концепт становања заснован на модуларности, варијацији и просторној разуђености. Комбиновањем основног модула формира се структура која омогућава висок степен индивидуалности стамбених јединица, различите просторне односе и директну повезаност са отвореним просторима.



Слика 2. Habitat 67, Монтреал [8]

Nakagin Capsule Tower (Кишо Курокава, 1972) истражује могућности модуларне архитектуре кроз однос фиксне носеће структуре и самосталних стамбених јединица. Пројекат указује на потенцијале адаптабилности, трансформације и развоја архитектонског система током времена



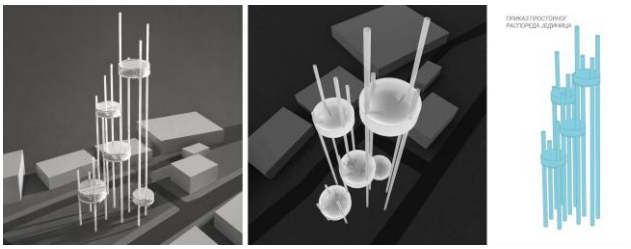
Слика 3. Nakagin Capsule Tower, Токио [9]

Анализирани примери указују на значај флексибилности, просторне разноврсности и сложенијих односа између индивидуалног и колективног простора, што представља полазиште за развој пројекта приказаног у наставку рада.

5. ПРОЈЕКАТ ВИШЕПОРОДИЧНОГ СТАНОВАЊА

5.1. Концепт пројекта

Пројекат вишепородичног стамбеног објекта у Новом Саду заснива се на систему самосталних стамбених модула организованих у оквиру јединствене вертикалне структуре. Полазиште пројекта представља истраживање односа између савременог начина становања, флексибилности простора и могућности трансформације унутар јединственог архитектонског система.

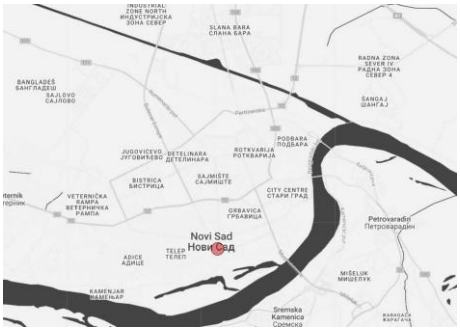


Слика 4. Концепт просторне организације и вертикалне структуре

Основу пројектантског приступа чини формирање стамбеног система који омогућава варијације стамбених јединица, различите начине коришћења простора и постепену адаптацију током времена. Просторна организација заснива се на вертикалним односима, визурама и комуникацијама које повезују различите нивое структуре и формирају сложеније просторне секвенце.
Пројекат истражује могућности савременог вишепородичног становања кроз архитектонски систем који обједињује индивидуалност, флексибилност и просторну разноврсност у оквиру јединственог вертикалног оквира.

5.2. Контекст

Локација пројекта налази се у Новом Саду, у оквиру урбаног окружења које карактеришу различити типови стамбене изградње и сложени односи између изграђених и отворених простора. Пројекат је постављен као компактна вертикално организована структура која кроз своју форму и просторну организацију успоставља однос према ширем градском пејзажу, визурама и карактеристикама локације.

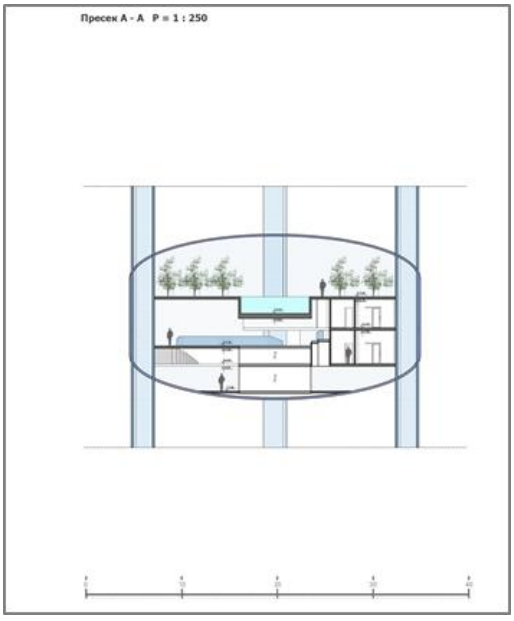


Слика 5. Локација новопројектованог објекта

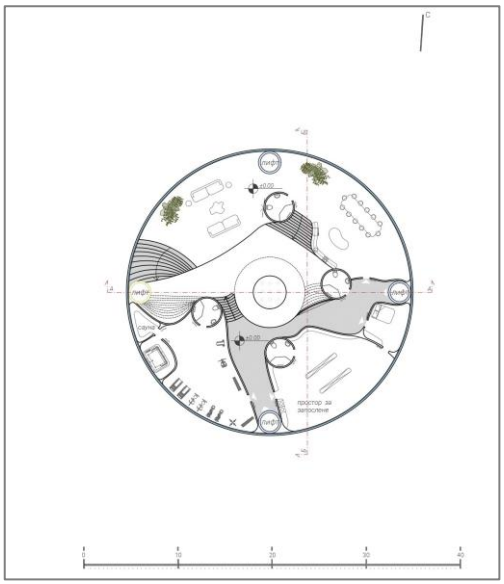
Позиционирање објекта омогућава формирање различитих просторних односа између изграђене структуре, комуникација и отворених простора. Посебан значај имају визуелни продори и постепено откривање простора кроз кретање, чиме се успоставља динамичнији однос између објекта, корисника и урбаног контекста.

5.3. Разрада идејног решења

Просторна организација пројекта заснива се на систему самосталних стамбених модула организованих у оквиру јединствене вертикалне структуре. Основни просторни елемент представља кружна стамбена јединица која функционише као аутономна просторна целина способна за различите начине организације и коришћења простора.



Слика 6. Пресек А–А

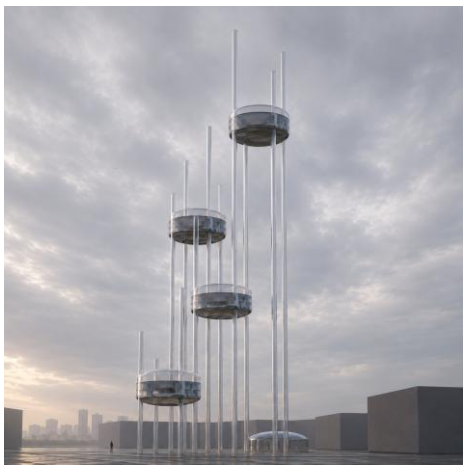


Слика 7. Основа приземља

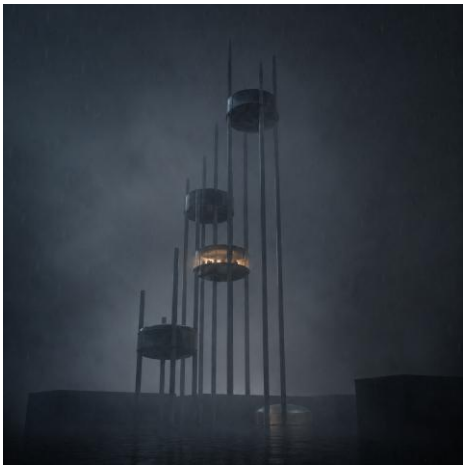
Пројекат се развија кроз понављање и варирање основног модула, чија се унутрашња организација може временом прилагођавати потребама корисника. Просторни модул није дефинисан као фиксна и непроменљива структура, већ као флексибилан систем који омогућава различите облике коришћења и постепену трансформацију током времена. Организација простора не заснива се искључиво на хоризонталној подели функција, већ пре свега на вертикалним односима, пресеку и просторним секвенцама које настају између појединачних модула, комуникација и отворених простора. На тај начин формира се сложенији просторни однос између становања, кретања и визуелног сагледавања простора.

6. КОМУНИКАЦИЈЕ, ВИЗУРЕ И АРХИТЕКТОНСКИ ИЗРАЗ

Систем комуникација представља један од кључних елемената просторне организације пројекта и има значајну улогу у обликовању начина доживљаја објекта. Вертикалне комуникације не функционишу искључиво као елементи повезивања различитих нивоа, већ учествују у формирању визура, визуелних продора и просторних односа унутар структуре. Транспарентност појединих делова објекта омогућава визуелно повезивање различитих нивоа и успостављање сложенијих односа између ентеријера, екстеријера и ширег урбаног окружења. Просторни доживљај формира се кроз кретање, промену висинских нивоа и постепено откривање различитих амбијената унутар вертикалне структуре. Архитектонски израз пројекта заснива се на односу конструктивне јасноће, транспарентности и наглашене вертикалности. Комбинација челика, бетона и стакла омогућава формирање препознатљивог архитектонског идентитета, у коме материјализација непосредно произилази из просторне и конструктивне логике објекта.



Слика 8. Екстеријер објекта



Слика 9. Екстеријер објекта



Слика 10. Ентеријер објекта



Слика 11. Ентеријер објекта

7. ЗАКЉУЧАК

Савремене промене у начину живота, организацији рада и структури домаћинства указују на потребу за преиспитивањем традиционалних модела вишепородичног становања. Истраживање приказано у раду усмерено је ка сагледавању могућности развоја флексибилнијих и просторније разноврснијих стамбених структура које могу да одговоре на промењљиве потребе корисника.

Кроз анализу референтних примера и развој пројекта вишепородичног стамбеног објекта у Новом Саду истражени су односи између индивидуалног и колективног простора, вертикалне организације, просторне динамике и могућности трансформације стамбених јединица. Пројекат је конципиран као систем самосталних стамбених модула организованих у оквиру јединствене вертикалне структуре, чиме се омогућавају различити начини коришћења простора и адаптација током времена.

Рад указује на потенцијале архитектонских система који кроз флексибилност, варијацију и просторну адаптабилност превазилазе ограничења традиционалних модела становања и отварају могућности за развој нових приступа савременом вишепородичном становању.

8. ЛИТЕРАТУРА

[1] Живковић, М. (2011). Становање и савремени град

[2] Ђокић, В. (2004). Трансформација града.

[3] Hertzberger, H. (1991). Lessons for Students in Architecture

[4] Frampton, K. (2020). Modern Architecture: A Critical History

[5] Maki, F. (1964). Investigations in Collective Form

[6] Kurokawa, K. (1977). Metabolism in Architecture

[7] https://www.fondationlecorbusier.fr/wp-content/uploads/2022/04/realisations unite-dhabitation-marseille-france-1945-1.jpg (приступљено маја 2026.)

[8] https://images.openai.com/static-rsc 4/9pCAbRhia2GyDheEjIjM2oW5W39R87BjskBNQd NK6q XqTbkHwp5VZa7IHCV6qAXx_SNohFqNOyTHon0 CA4LoAEi45wIwaheEXhvG4TPzLIxHl_rT 4OA28ufqbmTfko_Q0EaE0R5NhqQLRYHaHgsflsdp kKQ4unlpZvrzGjlzWZ xMgb_7Ww3B7dkmcnC_7R?purpose=fullsize (приступљено маја 2026.)

[9] https://images.openai.com/static-rsc-4/K16_TPkgJqmpTcf_G93MWSJoaSF5AH CV3Xe45DY73v5EJsayhhNfmyWFYfASlgBEXjrdnI WrImiywIBAjRDOySp9s7LVMgH6hV4r3s Y7LM4QwwgKX21pjINOYlFp71O5r68F1NOMfQB NwnzV nUgW2VaXvvXYafEshaWyeyeOIutLyF6de9NAbnA gocjI5g?purpose=fullsize (приступљено маја 2026.)

Кратка биографија:



Зорана Боснић рођена је у Новом Саду 2001. године. Основне студије из области архитектуре завршила је на Факултету техничких наука 2024. године. Мастер рад из области архитектуре одбранила је на истом факултету 2026. године.
Контакт:
zoranabosnic001@gmail.com